

Załącznik
do uchwały Nr II/9/2024
Rady Gminy Siennica Różana
z dnia 24 maja 2024 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2024 – 2028**

Spis treści

I. WPROWADZENIE.....	3
II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU.....	5
III. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	11
IV. ADRESACI PROGRAMU.....	14
V. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ.....	14
VI. ZASOBY INSTYTUCJONALNE FUNKCJONUJĄCE NA TERENIE GMINY SIENNICA RÓŻANA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	19
VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	21
VIII. CELE I ZADANIA.....	22
IX. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.....	26
X. FINANSOWANIE PROGRAMU	27
XI. MONITOROWANIE, SPRAWOZDAWCZOŚĆ DZIAŁAŃ PROGRAMU	27
XII. PODSUMOWANIE	28

I. WPROWADZENIE

Zadania zapisane w niniejszym Programie przewidziane do realizacji w latach 2024 – 2028 są kontynuacją działalności prowadzonej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w latach ubiegłych i odpowiadają nałożonym na gminę obowiązkom.

Program skierowany jest do mieszkańców gminy Siennica Różana w tym do osób, które doświadczają przemocy domowej, dzieci i młodzieży, grup zależnych (osób starszych i niepełnosprawnych), sprawców przemocy domowej, świadków przemocy domowej, a także do instytucji i podmiotów zajmujących się udzielaniem wsparcia społecznego.

Głównym celem programu jest realizacja zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez promowanie działań profilaktycznych, wspieranie osób doświadczających przemocy, jak również praca ze sprawcami przemocy nad zmianą ich zachowań. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028 zwany dalej „Programem”, został opracowany zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 424).

Za cele tego programu przyjęto:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową,
- zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową,
- zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Przemoc jest zjawiskiem, które dotyka społeczność w każdym kraju i towarzyszy ludzkości od zarania dziejów, dotyka osoby z każdej warstwy społecznej, wykształconych oraz bez jakiegokolwiek wykształcenia, biednych oraz bogatych. Przemoc jest procesem skomplikowanym i obejmuje wiele aspektów. W przemocy elementarnym jest demonstracja i wykorzystanie siły oraz władzy w sposób krzywdzący dla członków rodziny oraz osób wspólnie zamieszkujących. Na przemoc domową można spojrzeć z wielu perspektyw, między innymi prawnych, moralnych, psychologicznych oraz społecznych. Szukając skutecznych sposobów przeciwdziałania przemocy domowej oraz sposobów pomagania jej ofiarom angażuje się wielu profesjonalistów, organizacji oraz instytucji pomocowych. Nie jest to łatwe zadanie, środowisko domowe jest i powinno być skutecznie chronione przed ingerencją z zewnątrz, jest to miejsce, w którym powinniśmy czuć się bezpieczni, odnajdywać spokój. Zajmowanie się problemem przemocy wymaga zarówno wnikliwego zrozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, jak i szczególnej wiedzy i doświadczenia w trakcie podejmowanych interwencji. Zajmując się przedmiotowym zagadnieniem często zadajemy sobie pytanie czy możliwe jest, aby ludzie tworzyli więzi z tymi którzy byli sprawcami przemocy lub z tymi, którzy byli dotknięci przemocą. Co powinno się wydarzyć, żeby sprawca i ofiara mogły nadal ze sobą żyć obok siebie, ale zarazem wybaczyć i być szczęśliwymi. Zagłębiając się w tematykę dotyczącą przemocy dochodzimy często do momentu, w którym stwierdzamy, że elementem towarzyszącym jest alkohol. W stosunku do osób dotkniętych przemocą oraz alkoholizmem, a podejmujących proces zmiany polegający na zatrzymaniu przemocy i zwiększeniu

bezpieczeństwa w rodzinie, pomoc podejmowana jest dwutorowo. Jest to ogromne wyzwanie szczególnie, że przemoc ma swoje uwarunkowania, a zachowania krzywdzące nie są eliminowane wraz z podjęciem leczenia, gdyż przybierają inny kształt. Należy jednak zauważyć, że od wielu lat w Polsce tworzone są programy terapeutyczne dla ofiar oraz sprawców przemocy domowej, które ułatwiają proces stabilizacji w środowisku rodzinnym. Celem Programu jest uwidocznienie problematyki dotyczącej przemocy na terenie gminy Siennica Różana, wskazanie zachowań agresywnych, szeroko rozumianej przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej. Zjawisko przemocy jest jednym z poważniejszych zaburzeń życia społecznego. Niesie za osobą dotkliwe konsekwencje dla osób jej doświadczających. Każde zachowanie agresywne powinno budzić nasz sprzeciw i chęć zatrzymania go. Tym bardziej takie reakcje winna powodować przemoc, która ma miejsce w środowisku rodzinnym, to jest miejscu, w którym powinniśmy czuć się bezpiecznie, otrzymywać wsparcie i bliskość. Przemoc zaburza to wyobrażenie o spokojnym, bezpiecznym schronieniu jakim powinien być dom.

Program ten będzie miał charakter długofalowy i kompleksowy. Jednym z nadrzędnych długookresowych celów polityki prorodzinnej jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju społeczeństwa. Rodzina, w pierwszej kolejności, powinna mieć możliwość samodzielnego zmiernienia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć szansę na prawidłowe jej funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności. Z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodziny wiąże się m.in. przemoc domowa, ubóstwo, bezrobocie, choroba, niepełnosprawność, alkoholizm, narkomania, przestępczość, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Wymienione dysfunkcje, a zwłaszcza przemoc domowa osłabiają funkcjonowanie lokalnej społeczności.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 poz. 424), dalej także „ustawa”. Ustawa określa:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- 2) zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej,
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej został opracowany zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy, z uwzględnieniem nowelizacji wprowadzonej na mocy przepisów ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535), która

obowiązuje od 22 czerwca 2023 r. W myśl art. 6 ust. 2 pkt 2 – 4 ustawy, do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- 1) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- 2) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 3) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W niniejszym Programie uwzględniono także podstawowe akty prawne, które współtworzą charakterystyczny system przeciwdziałania przemocy domowej:

- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 961),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 424),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2024 r. poz. 17),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 37),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 127 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 609),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2024 r. poz. 145),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870),
- Uchwała Nr 205 Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na rok 2024 - 2030 (M.P. z 2023 r. poz. 1232),
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 725),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2022 r. poz. 1700 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230 z późn. zm.),

W 2023 roku w polskim systemie prawnym przyjęto szereg dokumentów mających istotne znaczenia dla funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy. A w szczególności:

- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535),
- Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 289),
- Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U z 2023 poz. 1606).

Od dnia 22 czerwca 2023 r. w *ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*, obowiązuje nowa i rozbudowana w stosunku do poprzedniej **definicja legalna przemocy domowej**, przez którą rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej” (art. 2 ust. 1 pkt 1).

Ponadto w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

h) małoletni

– wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Świadek przemocy domowej – to osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Osoba stosująca przemoc domową – należy przez to rozumieć osobę pełnoletnią, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.

Ostatnie zmiany prawne w zakresie funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy domowej wpłynęły m.in. na jednostki organizacyjne pomocy społecznej, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, policję, oświatę, ochronę zdrowia oraz organizacje pozarządowe i kuratorów sądowych. Nowelizacja wprowadziła zmiany w organizacji i funkcjonowaniu Zespołów Interdyscyplinarnych, a w miejsce grup roboczych powołano grupy diagnostyczno- pomocowe.

Zmiany dotyczyły również procedury „Niebieskie Karty”, która obecnie nie wymaga już zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Między innymi wprowadzono zasadę realizację procedury według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. Obowiązkiem GDP (grupy diagnostyczno-pomocowej) jest zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność. Wprowadzono zasadę, że jeżeli realizacja procedury „Niebieskie Karty” napotyka trudności, każdemu członkowi grupy diagnostyczno-pomocowej przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej do prowadzenia w/w procedury. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy (lub rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań). Dodatkowo wprowadzono obowiązek monitorowania sytuacji osób uczestniczących w procedurze „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy po jej zakończeniu.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw poszerza od połowy sierpnia 2023 r. katalog zakazów wobec osób stosujących przemoc, który obejmuje również:

- **zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy;
- **zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą

środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;

- **zakaz wstępu** na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, oraz przebywania na tym terenie – jeżeli osoba dotknięta doznająca przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Nowelizacja stanowi zatem uzupełnienie rozwiązań z 2020 r. pod postacią tzw. „Ustawy Antyprzemocowej”, która wprowadziła do porządku prawnego uprawnienie do wydawania wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Wszystkie powyższe zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową są wydane przez: Policję lub Żandarmerię Wojskową, sąd - postanowieniem o udzielenie zabezpieczenia lub postanowieniem o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby dotkniętej przemocą, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa. Zakazy, do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane. Zakazy tracą także moc, w przypadku, gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc domową zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
 - osobę dotkniętą przemocą domową lub
 - kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba doznająca przemocy domowej może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,

- zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową,
- zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej,
- zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie.

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym i orzeka po przeprowadzeniu rozprawy. Kodeks postępowania cywilnego nakłada na sąd obowiązek szybkiego rozpoznania sprawy. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku. W przypadku wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia akt sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją.

Sąd uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc domową ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc domową jest obowiązana zachować. Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby dotkniętej tą przemocą.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą domową, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą domową.

Postanowienia sądu, o których mowa powyżej, oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie, są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Niestosowanie się do zakazów przez osobę stosującą przemoc domową stanowi wykroczenie. Sprawca podlega karze:

- aresztu (wymierzana w dniach może trwać od 5 do 30 dni),

- ograniczenia wolności (trwa 1 miesiąc; w czasie jej odbywania ukarany: nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu; jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne; ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary), albo
- grzywny do 5000 złotych.

Najnowszą zmianą prawną znaczącą z punktu widzenia celów niniejszego Programu jest ta, wprowadzona przez *Ustawę z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. 2023 poz. 1606).

W myśl tej nowelizacji w art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej dodano punkt 4a i 4b oraz ust. 8, co oznacza zmiany w procedurze zapewnianiu dziecku ochrony przed przemocą domową przez pracownika socjalnego. Przed podjęciem decyzji o interwencji na podstawie art. 12a pracownik socjalny w uzgodnieniu z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką dokonuje oceny ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka. W przypadku zapewnienia dziecku ochrony dziecka udziela się wsparcia psychologa.

III. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Rodzaje przemocy

W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące formy przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – to forma agresji łącząca się naruszeniem granic ciała. Jej celem jest zadanie osobie doznającej przemocy bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia. Przejawia się poprzez: szarpanie, kopanie popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nieudzielenie niezbędnej pomocy, itp.
2. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzanie w osobie doznającej przemocy strachu. Ta forma przemocy powoduje poważne szkody psychologiczne. Przejawia się poprzez: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.
3. **Przemoc seksualna** – to zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, a także kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przejawia się poprzez: gwałt, wymuszanie

pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytykę zachowań seksualnych, itp.

4. **Przemoc ekonomiczna** – to celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przejawia się poprzez: okradanie, zabieranie pieniędzy, nielożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.
5. **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Tej formy przemocy najczęściej doświadczają dzieci. Przejawia się poprzez: niedawanie (dziecku) środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nieudzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.
6. **Cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Przejawia się poprzez: agresję słowną, np. wyzywanie na czatach internetowych, umieszczanie komentarzy na forum internetowym w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości lub wystraszenia innej osoby; upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów, zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach społecznościowych, włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś w celu zamieszczania w jego imieniu obraźliwych postów i zdjęć na profilach innych użytkowników, szantażowanie, ujawnianie sekretów, wykluczanie z grona „znajomych” w Internecie, celowe ignorowanie czyjejś działalności w sieci.

Cykle przemocy

Przemoc domowa rzadko jest incydem jednorazowym, zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny. Można wyszczególnić powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykle przemocy. Znajomość faz pozwala lepiej zrozumieć charakter i specyfikę problemu. Możemy wyróżnić trzy fazy powtarzającego się cyklu. Są to:

1. **Faza narastania napięcia** – jest to pierwsza faza, w której dochodzi do stopniowego wzrostu napięcia, w której osoba stosująca przemoc jest stale napięta i poirytowana, zaś osoba doznająca przemocy obarcza siebie winą i stara się za wszelką cenę uniknąć kolejnej awantury.
2. **Faza ostrej przemocy** – jest to druga faza, w której napięcie prowadzi do wybuchu gniewu i rozładowania agresji. Partner staje się gwałtowny, wpada w szał, jakiś drobny wywołuje awanturę. Osoba doświadczająca przemocy może doznać obrażeń zagrażających jej zdrowiu i życiu. Najczęściej to w tej fazie, osoby doznające przemocy wzywają policję, szukają pomocy.

3. Faza miodowego miesiąca – jest to trzecia faza, w której osoba stosująca przemoc wyraża skruchę, składa obietnice, obiecuje poprawę. Osoba stosująca przemoc jest czuła, troskliwa, zapewnia o swojej miłości. Przeprosinom często towarzyszą łzy i prezenty. W tej sytuacji osoba doznająca przemocy często czuje się odpowiedzialna za to, co się stało i postanawia dać sprawcy „drugą szansę”. Faza miodowego miesiąca zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Niestety faza miodowego miesiąca nie trwa długo. Po jakimś czasie napięcie znowu narasta i cały cykl przemocy się powtarza. Z biegiem czasu przemoc staje się coraz gwałtowniejsza, dotkliwsza. Cykliczność przemocy sprawia, że osobom doświadczającym przemocy trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

Przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna i ekonomiczna popełniona na szkodę osób najbliższych jest przestępstwem. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, może być zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną (art. 207 kk.), za które grozi kara pozbawienia wolności od trzech miesięcy do 5 lat. Jeśli sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem lub jeżeli osoba pokrzywdzona targnie się na własne życie, sprawca podlega karze odpowiednio od roku do lat 10 i od 2 do 12 lat.

Skutki przemocy domowej

Skutki przemocy domowej to nie tylko szkody fizyczne, ale również trwałe następstwa w psychice człowieka. Bezpośrednie skutki przemocy można podzielić na:

- objawy fizyczne (m.in. urazy, obrzęki, otarcia, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, oparzenia, siniaki, choroby w wyniku powikłań i stresu),
- objawy emocjonalne (m.in. smutek, wycofanie, wzrost lęku i niepokoju, izolacja, depresja, próby samobójcze, samobójstwa, zmienność nastrojów, niska samoocena i poczucie własnej wartości, zespół stresu pourazowego, napady paniki, zaburzenia snu, zaburzenia psychosomatyczne),
- objawy społeczne (m.in. wycofanie społeczne, nieufność, nieumiejętność nawiązywania kontaktu, wyuczona bezradność, spadek poczucia kompetencji),
- objawy seksualnego wykorzystywania dziecka (m.in. seksualizacja kontaktów międzyludzkich, wciąganie innych dzieci w nietypową aktywność seksualną, świadomość seksualna wykraczająca poza poziom dojrzałości dziecka, ucieczki z domu, próby samobójcze, problemy psychiatryczne).

Z powodu wielu przykrych doświadczeń cierpią nie tylko osoby, które tej przemocy doznają, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy - najczęściej dzieci. Dzieci krzywdzone charakteryzują się zaburzeniem zachowania związanym z trudnościami kontrolowania emocji i rozpoznawania sytuacji społecznych oraz obniżeniem poziomu empatii. Przemoc, zwłaszcza w rodzinie, burzy porządek moralny. Zmierza do ukształtowania takiego obrazu świata, wzoru przekonań i sądów, w którym wpisana jest ona jako norma. Dziecko wytwarza w sobie przekonanie, że wzajemne relacje polegają na oddziaływaniu na siebie „sprawcy” i „ofiary”. Brutalne wzorce osobowe utrwalają się tak, iż

młody człowiek nie ma oporów przed biciem i maltretowaniem słabszych i młodszych kolegów, czym rekompensuje sobie doznane krzywdy. Maltretowanie dzieci zaburza ich rozwój poznawczy i społeczny, co objawia się trudnościami w nawiązywaniu kontaktów interdyscyplinarnych, ograniczając tym samym możliwość wyrównania doznawanego braku więzi emocjonalnych. Poszkodowane dzieci z reguły są nieufne, nastawione do otoczenia wrogo, pełne negatywizmu, słabo reaktywne, często przyjmują postawę biernego oporu. W sytuacjach interpersonalnych dzieci te ujawniają mniejszą ekspresyjność emocjonalną, zachowują się nieprzystępnie i unikają kontaktów z innymi dziećmi.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej skierowany jest do:

- 1) osób doświadczających przemocy domowej,
- 2) osób stosujących przemoc domową,
- 3) świadków przemocy domowej,
- 4) społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą domową,
- 5) przedstawicieli służb, instytucji i organizacji pozarządowych – podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

V. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Siennica Różana.

Trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy domowej nie tylko na poziomie ogólnopolskim, ale również lokalnym. Jest to związane przede wszystkim z uzyskaniem wiarygodnych danych statystycznych charakteryzujących jej rozmiar. Niejednokrotnie przemoc domowa jest zjawiskiem ukrytym, a osoby doznające przemocy nie ujawniają problemu i nie szukają pomocy instytucjonalnej. Znacznie łatwiejsze jest zidentyfikowanie i zobrazowanie skutków przemocy. Czynniki powstrzymujące przed złożeniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa są m.in.: obawa przed sprawcą przemocy, brak wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęć zapomnienia o doznanej krzywdzie, ochrona sprawcy, poczucie wstydu i obawy przed wykluczeniem społecznym. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostanie nieujawniona.

Zgodnie z art. 9d ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się na podstawie procedury „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez osoby, o których mowa w art. 9a ust. 11-11d cytowanej ustawy.

Tworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego, w skład, którego wchodzi przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego (jst), a także podmiotów z obszaru oświaty, edukacji, zdrowia i służb mundurowych lub sądowych jest kluczowym zadaniem gmin.

Mając na uwadze powyższe, diagnozę problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Siennica Różana opracowano na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego oraz danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy Różanej zapewniającego obsługę organizacyjno – techniczną i finansową Zespołu.

1. Skala problemu przemocy w rodzinie w świetle danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz przedstawicieli wyżej wymienionych obszarów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

1. diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
2. inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
3. inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
4. opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
5. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
6. powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
7. monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
8. przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5e;
9. kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
10. składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2023 r. poz. 2119).

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi 9 przedstawicieli instytucji ustawowo i statutowo działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy. W analizowanym okresie najliczniejszą grupę zawodową stanowili przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przedstawiciele placówek oświatowych.

Tryb i sposób powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego reguluje Uchwała Nr XXXVIII/304/2023 Rady Gminy Siennica Różana z dnia 28 czerwca 2023 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Siennicy Różanej.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej w sytuacji uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy domowej uruchamiana zostaje procedura „Niebieskie Karty”. Procedura rozpoczyna się w momencie wypełnienia formularza Niebieska Karta część A przez uprawnione do tego podmioty tj. przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Należy zaznaczyć, że wypełnienie w/w formularza inicjuje wszelkie działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą.

Tabela 1. Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta część A w latach 2020-2023

Rok	Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta część A - ogółem
2020	17
2021	8
2022	10
2023	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Na podstawie powyższego zestawienia należy stwierdzić, że liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta część A w gminie Siennica Różana była najwyższa w roku 2020 i wynosiła 17.

Tabela 2. Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta część A z uwzględnieniem podmiotów wszczynających procedurę w latach 2020-2023

Rok	Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta część A	Podmiot sporządzający formularz Niebieska Karta część A			
		Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	Policja	Oświata	Ochrona zdrowia
2020	17	0	17	0	0
2021	8	0	8	0	0
2022	10	0	10	0	0
2023	5	0	5	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Powyższe dane wskazują, że w latach 2020 - 2023 formularze Niebieska Karta część A sporządzane były wyłącznie przez funkcjonariuszy Policji (100%), najczęściej podczas przeprowadzanych interwencji domowych.

Tabela 3. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieska Karta, średni czas trwania procedury oraz liczba przypadków wszczęcia procedury wobec tej samej rodziny w latach 2020-2023

Rok	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieska Karta	Średni czas trwania procedury Niebieska Karta	Liczba przypadków wszczęcia procedury Niebieska Karta względem tej samej rodziny
2020	17	4 m-ce	2
2021	8	4 m-ce	3
2022	10	4 m-ce	1
2023	5	4 m-ce	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Z przedstawionych danych wynika, iż liczba rodzin objętych procedurą Niebieska Karta w analizowanym okresie była na zróżnicowanym poziomie. Największa liczba rodzin wystąpiła w roku 2020. Średni czas trwania procedury Niebieska Karta dla analizowanego okresu wyniósł 4 miesiące.

Tabela 4. Liczba wypełnionych Niebieskich Kart część A w podziale na rodzaj przemocy w latach 2020 -2023

Rok	Liczba wypełnionych Niebieskich Kart część A	Rodzaj przemocy			
		Ogółem	Przemoc fizyczna	Przemoc psychiczna	Przemoc seksualna
2020	17	10	16	0	6
2021	8	6	8	0	2
2022	10	5	10	0	2
2023	5	3	5	0	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Analizując powyższą tabelę można zaobserwować, że najczęściej występującym rodzajem przemocy w rodzinie była przemoc psychiczna (98%) i fizyczna (60%). Z analizy danych będących w posiadaniu Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że w ramach jednej sporządzonej Niebieskiej Karty część A

występował więcej niż jeden rodzaj przemocy. Należy zaznaczyć, że sporadycznie zdarzało się, że rodzina była dotknięta tylko jednym rodzajem przemocy.

1.1 Charakterystyka osób doświadczających przemocy w rodzinie na latach 2020 - 2023 objętych procedurą Niebieskie Karty

Tabela 5. Liczba sporządzonych Niebieskich Kart część A w podziale na kategorie osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie w latach 2020 – 2023

Rok	Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta część A - ogółem	Osoby co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie (adresaci procedury)				
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Osoby starsze	Osoby niepełnosprawne
2020	17	5	0	0	8	0
2021	8	7	0	1	0	0
2022	10	8	1	0	8	0
2023	5	4	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest dysproporcja sił, dlatego też najczęściej dotyka ona osoby słabsze. Na ogół są to dzieci, kobiety oraz osoby starsze lub niepełnosprawne. Na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego na terenie gminy Siennica Różana osobami najczęściej doznającymi przemocy są kobiety (60%) oraz osoby starsze (40%). Niewielki odsetek osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie stanowią mężczyźni (5%).

Tabela 6. Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie ze względu na stopień pokrewieństwa w latach 2020 – 2023

Rok	Liczba osób stosujących przemoc - ogółem	Liczba osób stosujących przemoc spokrewnionych	w tym:			
			małżonek	rodzic	rodzeństwo	dziecko/wnuk
2020	15	15	5	4	1	0
2021	8	8	7	1	0	0
2022	10	10	8	0	2	0
2023	5	5	4	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Sprawcami przemocy domowej w przeważającej części są osoby blisko spokrewnione tj. małżonkowie (60%), jak również rodzice.

Praca Zespołu Interdyscyplinarnego dotyczy realizacji procedury Niebieskie Karty, które zarówno wpłynęły do Zespołu w danym roku kalendarzowym, jak i są kontynuowane z lat poprzednich.

W analizowanym okresie 2020 – 2023 Zespół Interdyscyplinarny objął pomocą i wsparciem łącznie:

- ✓ 40 osób, w tym 8 dzieci w 2020 roku,
- ✓ 14 osób, w tym 6 dzieci w 2021 roku,
- ✓ 9 osób w tym 0 dzieci w 2022 roku,
- ✓ 11 osób, w tym 5 dzieci w 2023 roku.

2. Skala problemu przemocy w rodzinie w świetle danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siennicy Różanej

Jednym z zadań własnych gminy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej jest zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia i prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową. Dlatego też Gmina Siennica Różana zabezpiecza na realizację w/w zadania środki finansowe w roku budżetowym.

W analizowanym okresie 2020 – 2023 nie odnotowano potrzeby umieszczenia osób doznających przemocy domowej w ośrodkach wsparcia.

VI. ZASOBY INSTYTUCJONALNE FUNKCJONUJĄCE NA TERENIE GMINY SIENNICA RÓŻANA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

Do podmiotów realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej należą:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siennicy Różanej - realizuje zadania gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy domowej. Bezpośrednią pomoc osobom dotkniętym przemocą domową świadczą pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją poprzez prowadzenie pracy socjalnej oraz udzielanie kompleksowych informacji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krasnymstawie - realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na terenie powiatu krasnostawskiego, w tym opracowuje i realizuje programy korekcyjno – edukacyjne, programy psychologiczno - terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową oraz prowadzi Punkt Interwencji Kryzysowej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siennicy Różanej – podejmuje czynności zmierzające do zastosowania wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu oraz prowadzi Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który zapewnia osobom doznającym przemocy dostęp do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego. W ramach prowadzonej działalności w/w Punkt skupia się m.in. na: prowadzeniu działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy domowej, udzielaniu konsultacji i porad terapeutycznych, rozpoznawaniu zjawiska przemocy domowej oraz motywowaniu do podejmowania działań przez osoby doświadczające przemocy domowej.

Placówki oświatowe – przedszkole, szkoła podstawowa i ponadpodstawowa – szkoła obok funkcji edukacyjnej jest źródłem wsparcia dla rodziców w procesie wychowywania dziecka poprzez m.in. dostarczanie wiedzy w zakresie komunikacji interpersonalnej, profilaktyki zagrożeń, racjonalnego spędzania czasu wolnego, kształtowanie umiejętności wychowawczych, wzmacnianie więzi wewnątrzrodzinnych. Pedagodzy szkolni w ramach swoich kompetencji zawodowych organizują w placówkach oświatowych pomoc pedagogiczną dla dzieci i młodzieży, której celem jest wspomaganie rozwoju psychicznego i efektywności uczenia się poprzez współpracę z nauczycielami i wychowawcami klas, rodzicami (opiekunami prawnymi i faktycznymi), organami szkoły oraz instytucjami pozaszkolnymi. Pedagodzy szkolni wspierają także rodziców w procesie rozwiązywania problemów wychowawczych okresu dorastania, prowadzą działalność profilaktyczną i terapeutyczną, współpracują z kuratorami zawodowymi i społecznymi, organizują spotkania ze specjalistami itp. Ponadto, psycholog szkolny w ramach swoich kwalifikacji zawodowych pomaga nauczycielom zrozumieć sytuację ucznia, jest mediatorem pomiędzy uczniem i nauczycielem, wspomaga nauczyciela w nowych formach pracy, mających swoje źródło w psychologii, konsultuje trudności uczniów i wypracowuje odpowiednie rozwiązania dla danej sytuacji.

Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna w Krasnymstawie – realizuje zadania w zakresie diagnozy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, terapii psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, konsultacji, mediacji i negocjacji, interwencji, poradnictwa i doradztwa, działalności profilaktycznej oraz działań informacyjnych.

Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich w Krasnymstawie – jako jednostka sądownictwa rozpatruje wszystkie sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, szczególnie zaniedbań wobec dzieci, z wyjątkiem zastrzeżonych dla sądu okręgowego. Komórką organizacyjną Sądu jest Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w ramach której kuratorzy sądowi wykonują zadania o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Prokuratura Rejonowa w Krasnymstawie – prowadzi postępowania przygotowawcze i wyjaśniające w sprawach dotyczących przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie. Zgodnie z art. 207 § 1 i 2 Kodeksu karnego znęcanie się fizycznie lub psychicznie:

- ✓ nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5,
- ✓ nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Stosownie do treści art. 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, zadaniem prokuratury jest strzeżenie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw.

Komenda Powiatowa Policji w Krasnymstawie – zgodnie z ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji do podstawowych zadań policji należą m.in.: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców. Ponadto, do działań Policji, chroniących ofiary przemocy domowej, należy: prowadzenie interwencji, sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa), zatrzymanie sprawców przemocy w rodzinie stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także mienia, zatrzymanie osoby podejrzanej, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa, podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy, udzielenie informacji ofiarom przemocy o możliwości uzyskania pomocy.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Siennicy Różanej – udziela pomocy medycznej, a także w przypadku rozpoznania symptomów świadczących o stosowaniu przemocy domowej, informuje o możliwościach uzyskania pomocy, wystawia na prośbę osoby pokrzywdzonej zaświadczenie lekarskie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej, informuje o warunkach i miejscach wystawienia obdukcji lekarskiej.

Zespół Interdyscyplinarny w Siennicy Różanej – najważniejszy podmiot lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, kompleksowo realizuje procedurę „Niebieskie Karty” oraz dokonuje diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie gminy.

VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028 jest dokumentem opracowanym na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030.

Głównymi założeniami przedmiotowego programu są: kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu, ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc domową, edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Podstawą działań systemowych są założenia, iż przemoc domowa jest przestępstwem, a najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą i zatrzymanie przemocy. Bez realizacji wyżej wymienionych założeń pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna. Pojedyncza instytucja nie jest sama w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy domowej. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez ścisłą współpracę, łączenie działań, przepływ informacji, określenie wspólnego celu oraz przewidywanie efektów. Interdyscyplinarność jest podstawą skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Ponadto wzrost świadomości społecznej powinien przyczynić się do zapobiegania przemocy domowej, umożliwić szybsze reagowanie, a także spowodować, że osoby stosujące przemoc będą odczuwać brak akceptacji dla swoich działań, co znacznie zwiększy skuteczność w jej zapobieganiu oraz łagodzeniu jej następstw.

VIII. CELE I ZADANIA

Głównym celem wyznaczonym w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028 jest:

**Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej
oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie gminy Siennica Różana.**

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych. Poniższe cele i kierunki działań są zgodne z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030.

I CEL SZCZEGÓŁOWY: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Kierunki działań:

1. Realizowanie porad oraz interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Edukowanie dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy, w tym tworzenie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy i cyberprzemocy.

3. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej poprzez upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych (np. plakatów, ulotek), w tym na temat przemocy ekonomicznej i cyberprzemocy oraz innych zagrożeń ze strony nowoczesnych technologii komunikowania.
4. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej.
5. Prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących zapobiegania przemocy domowej (w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub niepełnosprawnych).

Realizatorzy: Zespół Interdyscyplinarny, Samorząd gminny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji/Posterunek Policji, Organizacje pozarządowe, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba placówek oświatowych realizujących programy profilaktyczne,
- liczba udzielonych porad oraz interwencji,
- liczba zorganizowanych prelekcji dla społeczności lokalnej oraz liczba uczestników,
- liczba przeprowadzonych spotkań, pogadek profilaktycznych dla rodziców oraz liczba uczestników,
- liczba zrealizowanych godzin edukacyjnych w ramach programów profilaktycznych,
- liczba zorganizowanych akcji lokalnych/kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej,
- liczba uczestników akcji lokalnych/kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej.

II CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej

Kierunki działań:

1. Aktywna działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.
2. Utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno-pomocowych.
3. Realizowanie procedury „Niebieskie Karty”.
4. Prowadzenie poradnictwa socjalnego, psychologicznego, pedagogicznego, medycznego, prawnego dla osób doświadczających przemocy domowej, a także prowadzenie pracy socjalnej.
5. Realizowanie programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej.
6. Opracowywanie i realizowanie indywidualnych oraz grupowych działań edukacyjnych, które są kierowane do osób doznających przemocy domowej.
7. Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez np. zapewnienie schronienia, udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej.

8. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.
9. Zapewnienie sprawnego systemu współpracy służb we wdrażaniu procedury z art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Realizatorzy: Zespół interdyscyplinarny, Samorząd gminny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Służba zdrowia, Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji / Posterunek Policji, Kuratorzy sądowi.

Wskaźniki:

- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych,
- liczba funkcjonujących grup diagnostyczno-pomocowych,
- liczba interwencji związanych z przemocą domową,
- liczba założonych Niebieskich Kart,
- liczba przeprowadzonych specjalistycznych porad,
- liczba osób korzystających z poradnictwa,
- liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w związku z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia,
- liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych dot. przemocy domowej,
- liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach indywidualnych,
- liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach grupowych,
- liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej,
- liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej,
- liczba osób, którym zapewniono schronienie,
- liczba osób, którym udzielono pomocy finansowej i rzeczowej.

III CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową

Kierunki działań:

1. Motywowanie i kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno- terapeutycznych.
2. Prowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i stosującymi przemoc domową.

3. Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy domowej, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób stosujących przemoc domową.
4. Kierowanie wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie zastosowania obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.
5. Wypracowanie standardów monitoringu po zamknięciu procedury Niebieskie Karty (art. 9h ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

Realizatorzy: Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komenda Powiatowa Policji/Posterunek Policji, Służba zdrowia, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba osób uczestniczących w w/w programach.
- liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno- terapeutyczny.
- liczba założonych i zakończonych Kart w ramach procedury „Niebieskie Karty”.
- liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”.
- liczba złożonych zawiadomień ws. wykroczenia z art. 66c Kodeksu Wykroczeń.
- liczba skierowanych wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług

Kierunki działań:

1. Opracowywanie diagnoz potrzeb szkoleniowych kadr, w tym członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli kadr podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową (w tym szczególności zadbanie o sferę psychiczną pracowników poprzez szkolenia z zakresu radzenia sobie ze stresem, motywacji, a także przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu).
3. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc domową, w formie m.in. doradztwa, grup wsparcia.
4. Zapewnienie dostępu pracownikom zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy domowej dostępu do materiałów edukacyjnych.

Realizatorzy: Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Samorząd gminny.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych szkoleń,
- liczba uczestników szkoleń,
- liczba superwizji i innych form wsparcia,
- liczba osób korzystających z ww. form wsparcia zawodowego,
- liczba zakupionych i udostępnionych materiałów edukacyjnych dla pracowników pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

IX. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom zagrożonym i doznającym przemocy domowej poprzez:

- podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz zwiększenie wiedzy na temat mechanizmów i skutków przemocy,
- rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych bądź doznających przemocy domowej,
- zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom doznającym przemocy domowej, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy,
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową:
- podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób zajmujących się świadczeniem usług dla osób i dotkniętych przemocą domową oraz dla osób tę przemoc stosujących.

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028 są:

- budżet gminy Siennica Różana,
- środki własne realizatorów zadań,
- środki pozyskane w ramach programów wojewódzkich oraz ministerialnych,

- środki pozabudżetowe.

XI. MONITOROWANIE, SPRAWOZDAWCZOŚĆ DZIAŁAŃ PROGRAMU

Każda z instytucji odpowiedzialnych za realizację Programu ma obowiązek gromadzić dane sprawozdawcze z realizacji Programu w zakresie ją obowiązującym.

Jednostka odpowiedzialna za koordynowanie realizacji Programu jest zobowiązana raz na rok dokonać analizy realizacji Programu w oparciu o dane za rok poprzedzający, przekazane przez jednostki zaangażowane w jego realizację.

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie poprzez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań, każdego z celów szczegółowych, określone w niniejszym Programie. Wynikiem monitoringu będzie sporządzenie corocznego sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028 i przedłożenie go Radzie Gminy Siennica Różana w terminie do dnia 31 marca każdego roku.

XII. PODSUMOWANIE

Przemoc domowa może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć, poziom wykształcenia czy status materialny. Żaden człowiek nie może być jednak na nią skazany. Przed wykorzystywaniem czy znęcaniem ze strony bliskich osób można się ustrzec między innymi poprzez wczesne reagowanie na pierwsze symptomy kryzysu. Z przemocy można wyjść, trzeba tylko przerwać milczenie, zwrócić się po pomoc do specjalistów i konsekwentnie realizować opracowaną wspólnie z nimi strategię powrotu do normalnego życia. Efektywność działań na rzecz osób doświadczających przemocy jest przejawem współpracy instytucji, którym bliska jest problematyka przemocy w rodzinie. Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochronie Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024-2028 przyświecać będzie potrzeba pełnego zaangażowania i współpracy wszystkich instytucji, których efektem będzie podejmowanie oddziaływań zarówno na osobę doznającą, jak i stosującą przemoc.